

บทที่ 5

บทสรุป

ในบทนี้จะ เป็นการสรุปผลการศึกษาทั้งหมด และจะได้ เสนอข้อคิด เห็นที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ รวมทั้งจะได้ให้ข้อเสนอแนะ เพื่อ เป็นแนวทางสำหรับการศึกษาคือไป

1. สรุปผลการศึกษา

ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในกรณีโครงการสร้างกระ เชาลอยฟ้าขึ้นคอยสุ เทพ เป็นปรากฏการณ์ที่มีความสำคัญในระดับประเทศ เนื่องจาก โครงการนี้ เป็น โครงการที่ถูก เสนอขึ้น โดยหน่วยงานของรัฐบาล และ เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยว ที่จะ มีผลต่อ เศรษฐกิจของชาติโดยส่วนรวม ในขณะที่โครงการดังกล่าวไปขัดแย้งกับความคิด ความ เชื่อ ของคนในท้องถิ่น อันก่อให้เกิดปฏิกิริยาคัดค้านของกลุ่มคนจำนวนมาก ดังนั้น การที่รัฐบาลจะตัดสินใจว่าจะอนุมัติโครงการนี้หรือไม่ จำ เป็นจะต้องศึกษาสาเหตุความขัดแย้งและปฏิกิริยาคัดค้านที่เกิดขึ้นอย่าง เป็นระบบ เพื่อจะ เป็นข้อมูลในการตัดสินใจที่ถูกต้องสำหรับกรณีนี้ และสำหรับ เป็นแนวทางป้องกันความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นสำหรับกรณีอื่น ๆ ที่คล้ายคลึงกันต่อไป

ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเรื่อง "การระดมพลังและการ เข้าร่วมการคัดค้านการสร้างกระ เชาลอยฟ้าขึ้นคอยสุ เทพ: ศึกษาแนวจิตวิทยาสังคม" โดยมีวัตถุประสงค์หลัก 3 ประการ คือ (1) เพื่อศึกษาปัจจัยทางจิตวิทยาสังคมที่บุคคลที่ เข้าร่วมการคัดค้านการสร้างกระ เชาที่ผ่าน มาได้รับและลักษณะการเข้าร่วมการคัดค้าน (2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางจิตวิทยาสังคม เหล่านี้ และอิทธิพลการชักจูงที่บุคคลได้รับ กับ การเข้าร่วมการคัดค้านการสร้างกระ เชาลอยฟ้าของบุคคล เหล่านี้ (3) เพื่อศึกษาว่าในบรรดาปัจจัยต่าง ๆ ที่ศึกษานั้น ปัจจัยใด มีบทบาทต่อการ เข้าร่วมการคัดค้านของบุคคล เหล่านี้มากที่สุด

วิธีการที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ การสัมภาษณ์ตามแบบสอบถาม ประชากรหลักที่ศึกษาในครั้งนี้ คือ ชาว เชียงใหม่ที่ เข้าร่วมการคัดค้านการสร้างกระ เชาที่ผ่าน มา แต่ ยังได้

ศึกษาผู้ไม่เข้าร่วมการคัดค้านที่ผ่านมาด้วย เพื่อดูความแตกต่างของปัจจัยที่ศึกษา และผลของความแตกต่างนั้นต่อการเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมการคัดค้าน การเลือกตัวอย่างได้ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงและแบบบังเอิญ ได้ตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ 160 คน แบ่งเป็นพวก เข้าร่วมการคัดค้านที่ผ่านมา 100 คน และพวกไม่เข้าร่วมการคัดค้านที่ผ่านมา 60 คน ในทั้งสองพวกประกอบด้วยคนกลุ่มใหญ่ ๆ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มพระสงฆ์ กลุ่มนักศึกษาและนักวิชาการ และกลุ่มประชาชนทั่วไป ก่อนการสัมภาษณ์จริง ผู้วิจัยได้นำมาตรวัดตัวแปรอิสระแบบ Likert คือ ระดับความเป็นอนุรักษนิยม ทัศนคติต่อการอนุรักษ์ฯ และทัศนคติทางลบต่อการสร้างกระเช้าไปทำการทดสอบเรื่องความเที่ยงตรงและความน่าเชื่อถือ ผลปรากฏว่า มาตรวัดดังกล่าวของกลุ่มตัวอย่าง ได้ค่า alpha coefficient เท่ากับ 0.63, 0.76 และ 0.70 ตามลำดับ นอกจากนี้ยังได้ทำการทดสอบมาตรวัดการเข้าร่วมการคัดค้านแบบกัตต์แมน ผลปรากฏว่า มาตรวัดดังกล่าวได้ค่าสัมประสิทธิ์ในการกำหนดทำนาย = 0.95

ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อแรกของการวิจัย โดยใช้ตารางแจกแจงความถี่และการวิเคราะห์ด้วยค่าไคสแควร์ ผลปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีลักษณะทางจิตวิทยาสังคมที่เป็นตัวแปรอิสระในการศึกษา คือ ทัศนคติต่อการอนุรักษ์ ทัศนคติทางลบต่อการสร้างกระเช้า ความคาดหวังเกี่ยวกับการเข้าร่วมของตนเองและคนอื่น จำนวนมากต่อโอกาสที่การคัดค้านจะประสบความสำเร็จ ความคาดหวังเกี่ยวกับปฏิกริยาของคนในครอบครัวและเพื่อนร่วมอาชีพต่อการเข้าร่วมการคัดค้าน และความคาดหวังเกี่ยวกับการได้มาและการสูญเสียผลประโยชน์ทางวัตถุจากการเข้าร่วมและไม่เข้าร่วมการคัดค้าน อยู่ในระดับสูงและปานกลาง มีจำนวนน้อยมากที่มีอยู่ในระดับต่ำ และเมื่อเปรียบเทียบลักษณะทางจิตวิทยาสังคมเหล่านี้ระหว่างพวก เข้าร่วมกับพวกไม่เข้าร่วมการคัดค้าน พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ พวก เข้าร่วมการคัดค้านมีระดับทัศนคติต่อการอนุรักษ์ ทัศนคติทางลบต่อการสร้างกระเช้า และความคาดหวังทั้ง 3 ประเภท สูงกว่าพวกที่ไม่เข้าร่วมการคัดค้าน นอกจากนี้ ยังศึกษาการเข้าร่วมการคัดค้านการสร้างกระเช้าที่เป็นตัวแปรตามในการศึกษาครั้งนี้ ผลปรากฏว่า ผู้เข้าร่วมการคัดค้านการสร้างกระเช้าที่ผ่านมา

ส่วนใหญ่ เข้าร่วมการคัดค้านในระดับต่ำ โดยมีแบบแผนของการ เข้าร่วมการคัดค้าน เป็นไปตามแบบแผนของกักตม

สำหรับผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่สองของการวิจัย โดยการวิเคราะห์ถดถอยแบบง่าย ผลปรากฏว่าทัศนคติต่อการอนุรักษ์ มีอิทธิพลต่อทัศนคติทางลบต่อการสร้างกระเช้าในทั้งมิดิค่าน ศาสนา ขนบธรรมเนียม ประเพณี และสภาพแวดล้อม ทัศนคติทางลบต่อการสร้างกระเช้ามีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมการคัดค้านการสร้างกระเช้าในทั้ง 3 มิติเช่นกัน โดยมีมิดิค่านสภาพแวดล้อม ที่สามารถอธิบายความผันแปรของการ เข้าร่วมการคัดค้านมากที่สุด ส่วนความคาดหวังทั้ง 3 ประเภทนั้น ไม่มีอิทธิพลต่อการ เข้าร่วมการคัดค้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับการวิเคราะห์อิทธิพลการชักจูงทั้ง การชักจูงใจให้คลายความว่าการสร้างกระเช้าเป็นสิ่งไม่ดี และการชักชวนให้เข้าร่วมการคัดค้าน โดยใช้ตารางแจกแจงความถี่และการวิเคราะห์ด้วยค่าไคสแควร์ พบว่าการชักชวนโดยตรงให้เข้าร่วมการคัดค้านมีอิทธิพลต่อการ เข้าร่วมการคัดค้านของคนส่วนใหญ่ แต่การชักจูงใจให้เห็นคลายความว่าการคัดค้าน เป็นสิ่งไม่ดี ไม่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นหรือความรู้สึกของคนส่วนใหญ่ เนื่องจากพบว่า พวกที่เข้าร่วมการคัดค้านส่วนใหญ่มีระดับความเป็นอนุรักษ์นิยมค่อนข้างสูง และไม่เห็นด้วยกับการสร้างกระเช้าตั้งแต่เริ่มต้นอยู่แล้ว

ส่วนผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่สาม ด้วยการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอน พบว่า ตัวแปรทัศนคติทางลบต่อการสร้างกระเช้า ด้านสภาพแวดล้อม เพียงตัวแปรเดียวที่สามารถอธิบายความผันแปรการเข้าร่วมการคัดค้านได้อย่างมีนัยสำคัญเชิงปฏิบัติ

2. ข้อคิดเห็นที่ได้จากการศึกษาและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาครั้งนี้ ได้ข้อคิดเห็นหลายประการ รวมทั้งข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาต่อไป ซึ่งอาจสรุปได้ดังนี้ คือ

2.1 กรณีการคัดค้านการสร้างกระเช้าลอยฟ้าขึ้นดอยสุเทพนี้ มีลักษณะสำคัญประการหนึ่ง คือ เป็นการคัดค้านหรือต่อต้านการเปลี่ยนแปลงทางวัตถุที่ผู้คัดค้าน เชื่อว่าจะเป็นการทำลายคุณค่าดั้งเดิมของศาสนา ขนบธรรมเนียม ประเพณี และสภาพแวดล้อม ดังนั้น

เหตุผลสำคัญของการคัดค้านจึงเกี่ยวข้องกับเรื่องของจิตใจมากกว่า เรื่องของวัตถุและผลประโยชน์ นอกจากนั้น ชาวเชียงใหม่ที่เข้าร่วมการคัดค้านการสร้างกระเช้าลอยฟ้าที่ผ่านมา เป็นบุคคล จากกลุ่มและชมรมต่าง ๆ ที่ส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับเรื่องของอนุรักษณ์อยู่แล้ว ดังนั้น ผลจากการศึกษาจึงพบว่า ปัจจัยที่มีบทบาทต่อการเข้าร่วมการคัดค้านจึง เป็นปัจจัยเกี่ยวกับทัศนคติทางลบ ต่อการสร้างกระเช้า ซึ่งเป็นผลมาจากการมีทัศนคติต่อการอนุรักษณ์หรือความ เป็นอนุรักษณ์นิยม นอกจากนั้นยังเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของกลุ่ม (collective benefits) ไม่ใช่ผลประโยชน์ส่วนบุคคล (selective benefits) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง การที่บุคคล เข้าร่วมการคัดค้านในระดับที่ลึกมากน้อยต่างกันนั้น เป็นอิทธิพลของแรงจูงใจจากกลุ่ม (collective motives) ไม่ใช่อิทธิพลของแรงจูงใจส่วนบุคคล (selective motives) ซึ่งคล้ายคลึงกับผลการวิจัยของ Bert Klandermans (1984: 591) ที่พบว่า แรงจูงใจจาก กลุ่มนั้นมีบทบาทต่อความเต็มใจเข้าร่วมขบวนการทางสังคมมาก แม้ว่าแรงจูงใจอื่น ๆ จะมีส่วน ด้วยก็ตาม ซึ่ง Klandermans กล่าวว่า ผลการศึกษาเป็นการคัดค้านค่ากล่าวของ Olson ที่ว่า บุคคลจะไม่ถูกจูงใจให้เข้าร่วมในพฤติกรรมร่วมด้วยผลประโยชน์ของกลุ่ม แต่จะถูกจูงใจ ด้วยแรงจูงใจส่วนบุคคลเท่านั้น นอกจากนั้น Klandermans ยังให้คำอธิบาย เกี่ยวกับบทบาท ของแรงจูงใจทางวัตถุซึ่งมีเพียงเล็กน้อยจากผลการวิจัยของเขาว่า อาจเป็น เพราะคุณค่าหรือ ราคาของวัตถุเหล่านี้จะได้รับการพิจารณาจริง ๆ ค่ะเมื่อได้มีขึ้นหรือ เกิดขึ้นแล้วโดยเฉพาะ เป็น ระยะเวลาานาน ซึ่งคำอธิบายนี้อาจนำมาใช้อธิบายผลการศึกษาคั้งนี้ ที่ความคาดหวัง เกี่ยวกับการ ได้มาและการสูญเสียผลประโยชน์ทางวัตถุจากการ เข้าร่วมและไม่เข้าร่วมการคัดค้าน ไม่สามารถอธิบายความแปรปรวนของการ เข้าร่วมการคัดค้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติได้

2.2 เนื่องจากผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า ชาวเชียงใหม่ที่เข้าร่วมการคัดค้านการสร้าง กระเช้าลอยฟ้าที่ผ่านมา มีระดับความ เป็นอนุรักษณ์นิยมสูงหรือปานกลาง เป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น คน เหล่านี้จึงไม่มีความแตกต่างในเรื่องของความคิดเห็นต่อการสร้างกระเช้า กล่าวคือ ส่วนใหญ่ ไม่เห็นด้วยกับการสร้างกระเช้าตั้งแต่รับรู้ข่าวตั้งแต่แรกอยู่แล้ว ดังนั้น จึงทำให้ผลการศึกษา ไม่พบอิทธิพลการชักจูงของข่าวสารข้อมูล ทั้งด้านการชักจูงใจให้คล้อยตาม กล่าวคือ ไม่พบ

อิทธิพลต่อคนส่วนใหญ่ แม้จะพบว่าอิทธิพลต่อคนส่วนน้อย โดยเฉพาะที่เป็นพวกไม่เห็นด้วยกับการคัดค้านอยู่แล้ว ในเรื่องนี้อาจให้ข้อเสนอแนะว่า การจะศึกษาเรื่องของอิทธิพลการชักจูงหรือการระดมพลังนั้น ควรจะศึกษาในกรณีที่ประชากรในการศึกษามีลักษณะที่หลากหลายมากกว่านี้ ซึ่งอาจจะทำให้ผลการศึกษาค้นพบอิทธิพลของการชักจูงได้ชัดเจนขึ้น

2.3 จากผลการศึกษาเรื่อง ระดับความลึกของการเข้าร่วมการคัดค้าน ที่พบว่าคนส่วนใหญ่ เข้าร่วมการคัดค้านในระดับความลึกต่ำนั้น ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า เนื่องจากในการศึกษานี้ได้เลือกศึกษาเฉพาะบุคคลในระดับสมาชิกของกลุ่มต่าง ๆ ที่เข้าร่วมการคัดค้านเพื่อความเหมาะสมตามกรอบทฤษฎีที่ใช้ ซึ่งบุคคลเหล่านี้มีข้อจำกัดบางประการที่ไม่อาจจะเข้าร่วมในกิจกรรมการคัดค้านทุกประเภท หรือมากประเภทได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจัดระดับความลึกของการเข้าร่วมการคัดค้านตามแบบกัตต์แมนนั้น กิจกรรมการคัดค้านในระดับสูง เป็นกิจกรรมซึ่งผู้เข้าร่วมต้องสละทรัพยากรมาก จึงอาจให้ข้อเสนอแนะว่า หากประชากรที่ศึกษาประกอบด้วย คนในหลาย ๆ ระดับ คือ รวมถึงคนในระดับผู้นำ ระดับสมาชิกรองลงมา ระดับสมาชิกทั่ว ๆ ไป รวมทั้งประชาชนทั่ว ๆ ไป ที่ไม่ใช่สมาชิกกลุ่มด้วย จะทำให้พบความแตกต่างของระดับความลึกของการเข้าร่วมการคัดค้านได้มากกว่านี้ แต่ทั้งนี้ต้องเหมาะสมกับกรอบทฤษฎีที่จะใช้ด้วย

2.4 เนื่องจากผู้วิจัยได้มีโอกาสพบปะ พูดคุย กับบุคคลที่เข้าร่วมการคัดค้านในระดับผู้นำหลาย ๆ ท่าน และจากหลายกลุ่ม ทำให้พบว่า มีเหตุผลของการคัดค้านการสร้างกระเช้าลอยฟ้าที่นอกเหนือไปจากที่ได้ทำการศึกษาในครั้งนี้อีกหลายประการ รวมทั้งพบว่ามีความแตกต่างของเหตุผลการคัดค้านของผู้นำในแต่ละกลุ่ม คือ ผู้นำกลุ่มนักวิชาการ กลุ่มพระสงฆ์ และกลุ่มชาวบ้าน อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยจะไม่กล่าวถึงเหตุผลของแต่ละกลุ่มในที่นี้ เพียงแต่ให้ข้อเสนอแนะสำหรับผู้สนใจจะทำการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ต่อไปว่า การศึกษาเหตุผลของการคัดค้านของกลุ่มบุคคลระดับผู้นำเหล่านี้อย่างเป็นระบบ จะทำให้ได้คำอธิบายเกี่ยวกับเรื่องการคัดค้านการสร้างกระเช้าลอยฟ้าขึ้นคอยสุ เทพอย่างรอบด้านขึ้น

2.5 จากผลการศึกษาที่พบว่า บัณฑิตทางจิตวิทยาสังคมที่เป็นตัวแปรอิสระในการศึกษาครั้งนี้ สามารถอธิบายความแปรปรวนของการเข้าร่วมการคัดค้านการสร้างกระเช้า คือ ระดับความลึกของการเข้าร่วมการคัดค้าน ได้เพียงตัวแปรเดียว คือ ทศนคติทางลบต่อการสร้างกระเช้า และความสามารถในการอธิบายก็อยู่ในระดับต่ำ สามารถให้คำอธิบายได้ว่า เนื่องจากในบรรดาผู้เข้าร่วมการคัดค้านที่ผ่านมามีความแตกต่างของลักษณะทางจิตวิทยาสังคม และระดับความลึกของการเข้าร่วมการคัดค้านน้อยมาก อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาเปรียบเทียบลักษณะทางจิตวิทยาสังคมระหว่างพวกที่เข้าร่วมกับพวกไม่เข้าร่วมการคัดค้านการสร้างกระเช้า พบว่ามีความแตกต่างของลักษณะทางจิตวิทยาสังคมทั้งหมดที่ศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นจึงอาจให้ข้อคิดเห็นได้ว่า บัณฑิตทางจิตวิทยาสังคมที่เป็นตัวแปรอิสระในการศึกษาครั้งนี้ สามารถอธิบายการตัดสินใจ เข้าร่วมหรือไม่ เข้าร่วมการคัดค้านการสร้างกระเช้าได้ดีกว่า การอธิบายความแตกต่างของการเข้าร่วมการคัดค้าน จึงทำให้ได้ข้อเสนอแนะสำหรับผู้สนใจจะศึกษาเรื่องนี้ต่อไปว่า น่าจะทำการศึกษาอิทธิพลของบัณฑิตทางจิตวิทยาสังคมเหล่านี้ ต่อการตัดสินใจเข้าร่วมการคัดค้านอย่างเป็นระบบ เพื่อเป็นการยืนยันผลการศึกษานี้